

De voorzitter van de Tweede Kamer
Der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
26 maart 2001	PO/KB/01-33976		10 september
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Evaluatie Fries			

In uw brief van 26 maart 2001, kenmerk S-01-14, hebt u gevraagd om het inspectierapport "Het onderwijs in het Fries op de basisscholen in Friesland" te voorzien van een regeringsstandpunt. In het nu volgende wordt op dit rapport gereageerd. Tevens wordt ingegaan op het inmiddels verschenen onderzoeksrapport "Prestaties van leerlingen en het gebruik van Fries als voertaal op basisscholen in Friesland" van het ITS-Nijmegen dat in opdracht van mijn voorgangster is opgesteld.

Voorgeschiedenis.

Met het oog op de uitvoering van de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur en het Europees Handvest voor streektalen of talen van minderheden dient te kunnen worden beschikt over recente gegevens over het onderwijs in het Fries. Eerdere inspectierapportages over het onderwijs in het Fries op de scholen in het primair onderwijs kwamen uit in 1989 (basisonderwijs) en 1995 (speciaal onderwijs). Daarnaast werd in 1993 een rapport van S. de Jong en A. Riemersma aan Provinciale Staten van Friesland uitgebracht over de beheersing van het Nederlands en het Fries aan het eind van de basisschool met als titel "It koe better, ik kin better!". In 1993 werd, in opdracht van het ministerie van OCenW, het rapport "Fries onder druk" (R. de Jong en S.A. de Vries, Enschedé) uitgebracht.

Wat betreft het speciaal onderwijs werd in 1995 de conclusie getrokken dat de (toenmalige) scholen voor het speciaal onderwijs wat betreft het Fries voldeden aan de wettelijke eisen en dat het daartoe uitgevoerde invoeringsproject Fries succesvol was geweest en niet behoefde te worden voortgezet.

De rapportages over het Fries in het basisonderwijs waren minder positief. In de afgelopen jaren heeft de provincie Friesland ieder jaar bijna f 1 miljoen ontvangen ter verbetering van de situatie van het Fries in het onderwijs.

Om deze middelen doelgericht te kunnen inzetten was actualisering van de informatie over het Fries in het basisonderwijs noodzakelijk. De

belangrijkste vragen waarop die informatie antwoord moet kunnen geven zijn de volgende.

- Voldoen scholen aan de kerndoelen Fries en wat is de kwaliteit van het onderwijs in het Fries?
- In welke mate wordt Fries als voertaal gebruikt in het basisonderwijs?
- Wat is het effect van het gebruik van Fries als voertaal op andere leergebieden dan taal?

In 1998 is aan de inspectie van het onderwijs gevraagd om een inventarisatie te maken van het Fries in het basisonderwijs met het oog op de eerste twee vragen. Aan het ITS-Nijmegen werd gevraagd om een onderzoek gericht op de tweede en de derde vraag uit te voeren. In februari 2001 heeft de inspectie het rapport "Het onderwijs in het Fries op de basisscholen in Friesland...De stand van zaken" uitgebracht. Het ITS bracht dit jaar het rapport "Prestaties van leerlingen en het gebruik van Fries als voertaal op basisscholen in Friesland" uit.

Bevindingen en aanbevelingen.

In het rapport "Het onderwijs in het Fries op de basisscholen in Friesland" concludeert de inspectie dat twintig jaar na invoering van de verplichting tot het geven van onderwijs in het vak Fries, de kwaliteit van het onderwijs in het Fries nogal te wensen over laat. Van een gerichte implementatie en evaluatie is geen sprake geweest. Fries is op de Friese basisscholen een verplicht vak. Bij 74% van de scholen voldoet het leerstofaanbod echter niet aan de kerndoelen.

56% Van de scholen gebruikt het Fries regelmatig als voertaal buiten de lessen Fries. Vergeleken met 1988 is er sprake van een geringe terugloop in het voertaalgebruik. Een belangrijke wijziging in de contextgegevens is dat het aantal scholen met een meerderheid aan van huis uit Fries sprekende leerlingen afneemt en dat het aantal gemengdtalige scholen groeit.

De inspectie beveelt aan om te komen tot een beleid voor verdere professionalisering van de leraren op het gebied van tweetalig onderwijs. Daarnaast is een promotiecampagne nodig om duidelijk te maken dat onderwijs in het Fries een voorwaarde is om deel te kunnen nemen aan de Friese cultuur. Provinciale en rijksoverheid dienen zich nader te beraden op de inhoud en de implementatie van de kerndoelen. Er wordt gewezen op de wenselijkheid dat Provinciale Staten, naast een algehele ontheffing, ook een (tijdelijke) partiële ontheffing kunnen verlenen voor de kerndoelen Fries.

In het rapport "Prestaties van leerlingen en het gebruik van Fries als voertaal op basisscholen in Friesland" van het ITS-Nijmegen worden de gegevens over het gebruik van Fries als voertaal verder genuanceerd. In groep 2 wordt Fries vaker als voertaal gebruikt dan in de hogere groepen en van huis uit Friestalige leerlingen hebben er vaker mee te maken dan andere leerlingen. Het gebruik van Fries door de leerkrachten kan globaal worden geclassificeerd als "incidenteel, individueel en informeel". Het gebruik van Fries als voertaal vertoont verder een samenhang met de Friese taalbeheersing van de leerkracht, het percentage Friestalige leerlingen op school en in de klas en de stedelijkheidsgraad van de vestigingsgemeente van de school.

Friestalige leerlingen tegen wie de leerkrachten (soms) het Fries gebruiken behalen in alle onderscheiden categorieën wat hogere scores op taal- en rekentoetsen dan Friestalige leerlingen tegen wie de leerkrachten dat niet doen. De verschillen zijn echter klein en vaak niet significant. Bovendien lijkt het Friese voertaalgebruik bij van huis uit Nederlandstalige kinderen het omgekeerde te bewerkstelligen.

Verbetering van het Fries in het basisonderwijs.

Met de provincie Friesland is in de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur afgesproken om de situatie van het Fries in het onderwijs de komende jaren te verbeteren. Algemene uitgangspunten hierbij zijn dat het rijk het algemeen onderwijsbeleid bepaalt en met betrekking tot het Fries direct of indirect de zorg draagt voor de naleving van het Europees Handvest voor streektaalen of talen van minderheden. De provincie Friesland bepaalt het beleid met betrekking tot het Fries en draagt zorg voor de uitvoering hiervan. Om het beleid ten aanzien van het Fries uit te voeren stelt het rijk aan de provincie Friesland middelen ter beschikking. Dit jaar is daarvoor aan de provincie f 1,4 miljoen toegekend. Dit bedrag loopt op tot f 1,5 miljoen in 2005.

De inspectie adviseert rijk en provincie om zich nader te beraden op de inhoud en de implementatie van de kerndoelen. Een verlaging van het niveau van de kerndoelen Fries wordt niet voorgestaan. Wél is aan de Commissie kerndoelen gevraagd om de kerndoelen Fries goed te bekijken vanuit het perspectief van transfer vanuit de kerndoelen Nederlands. Daarmee wordt beoogd om in ieder geval op het niveau van de kerndoelen meer samenhang te bewerkstelligen tussen onderwijs in het Fries en onderwijs in het Nederlands. De Commissie zal in december haar advies uitbrengen. Artikel 9, vierde lid van de Wet op het primair onderwijs geeft Gedeputeerde Staten van Friesland de bevoegdheid om aan basisscholen ontheffing te verlenen van de verplichting om onderwijs te geven in de Friese taal. De mogelijkheid van partiële ontheffing is hieronder begrepen. De provincie heeft inmiddels voorstellen geformuleerd om te komen tot een systeem van tijdelijke, partiële ontheffing van de kerndoelen Fries. Hiermee worden scholen gestimuleerd om het leerstofaanbod steeds meer richting volledige dekking van de kerndoelen te verbeteren. Om de kwaliteit van het Fries in het basisonderwijs te verbeteren, heeft de provincie ervoor gekozen om op de eerste plaats in te zetten op het verbreden van het draagvlak voor Friestalig en tweetalig onderwijs in de basisscholen. Hiervoor wordt door de provincie Friesland een plan van aanpak ontwikkeld. Met de maatregelen uit het plan moet worden bereikt dat een toenemend aantal scholen een taalbeleid formuleert en implementeert. Onderdeel hiervan is de implementatie van een didactiek voor tweetalig onderwijs. Deze is ontwikkeld door het GCO-Friesland (de schoolbegeleidingsdienst) die de scholen op hun verzoek ondersteunt bij de implementatie ervan. Door verbetering van de attitude van scholen ten aanzien van het Fries en de implementatie van een didactiek voor tweetalig onderwijs zal de professionalisering van leraren vervolgens door de scholen zelf worden opgepakt.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

drs. K.Y.I.J. Adelmund